

FADÖNTŐ

magyar népmese

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, az Óperenciás-tengeren innét, volt egyszer egy gazdag juhász, akinek annyi juha volt, mint égen a csillag. A között a rengeteg sok juh között volt egy, amelyiknek kék volt a gyapja. Amint egyszer a juhász terelgette hazafelé a nyáját, mit gondolt, mit nem ez a kék juh, keresztülugrott egy magas kőfalon, s többet soha meg nem találták. Szaladt a juh, mintha a szemét vették volna, s addig meg sem állott, míg egy rengeteg erdőbe nem ért. Rengeteg erdőben lefeküdt egy bokor alá, s hát uram teremtom, mit talált ott? Ott volt egy kicsi szopós gyermek, s keservesen sírt. Megsajnálta a juh a gyereket, s megszojtatta. Aztán többet el sem hagyta. Mikor hét esztendeig szoptatta a gyermeket, olyan nagy, erős legény lett belőle, mint egy óriás. Azt mondja a juh: – No, fiam, most már elmehetsz szerencsét próbálni. Elindul a legény, megy az erdőn keresztül, s ahogy ment, mendegélt, megfogta a legmagasabb s legvastagabb fákat, s csak úgy döntögette ki egymás után, mintha valami vékony karók lettek volna. Gondolja magában a legény: „Hiszen érzem, hogy erős vagyok, de még másként is megpróbálom az erőmet.” Volt nála egy fejsze, s azt úgy fellódította a magas levegőégbe, hogy elveszett a szeme elől. De egy jó öreg óra múlva a fejsze mégiscsak visszaesett a földre. Mondja magában Fadöntő (mert ez volt a neve a legénynek):

„Ez még nem elég. Csak akkor leszek igazi erős, ha úgy fel tudom hajítani a fejszét, hogy többet vissza sem esik a földre.” Visszamegy a juhhoz, s mondja: – Édesanyám, még nem vagyok elég erős, szoptasson még hét esztendeig. Hát jól van, a juh szoptatta még hét esztendeig Fadöntőt. Mikor a hét esztendő kitélt, felkapta a fejszét, s úgy fellódította, hogy azt többet emberi szem nem látta. Akkor aztán elbúcsúzott a juhtól: – Isten áldja meg, édesanyám, köszönöm, hogy dajkált! S elindult világgá. Megy, mendegél erdőkön-mezőkön, hegyeken-völgyeken által, egyszer csak látja, hogy egy nagy, óriás ember a legmagasabb hegyeket s a nagy darab szántóföldeket felforgatja. Csak alája tette a kezét, s egyik oldaláról a másik felére fordította. Odamegy Fadöntő, s mondja neki: – Hej, atyafi, ne bánts a szegény emberek földjét! – Ejnye, ilyen-olyan adta - förmed rá Hegyforgató –, eltakarodj innét, mert rútul jársz! – Hiszen majd megválnak, hogy melyikünk erősebb – mondja Fadöntő. S egyszeriben birokra mennek. Derékon kapja Hegyforgató Fadöntőt, s első fogásra jól a földhöz vágja. Uccu, felugrik a földről Fadöntő, megragadja Hegyforgatót, s úgy vágja a földbe, hogy csak a feje látszott ki. De bezzeg elkezdett rimánkodni Hegyforgató: – Hagyd meg az életemet, Fadöntő, hűséges társad leszek, ameddig élek! Jó van, Fadöntő megkegyelmezett Hegyforgató életének, kihúzta földből, erős barátságot fogadtak, s azzal együtt továbbmentek. Mennek, mendegélnek, s egyszer csak látják, hogy egy ember úgy gyúrja a vasat, akárcsak az asszonyok a tészta. Köszönti Fadöntő illendőképpen, s kérdi: – Hát kend mit csinál, atyafi? – Vasat gyúrok, nem látod-e, majd mindjárt meggyúrlak téged is. - Engem-e? Abból nem eszel! Ott mindjárt összekapnak, birokra kelnek, s Fadöntő úgy belevágja a földbe Vasgyúrót, hogy éppen a derekáig süppedett. – Látom – mondja Vasgyúró –, hogy erősebb vagy, mint én, de hagyd meg az életemet, mert amíg élek, hűséges társad leszek. Jól

van, Fadöntő meghagyja a Vasgyúró életét is, s mentek tovább hárman. Még a föld is rengett, amerre ez a három óriás ember elhaladt. Mennek, mendegélnek, s egyszer csak egy nagy, süppedékes helyhez érnek. Hát, uram teremtom, azon a süppedékes helyen elakadt vagy húsz szekér, mind a húsz szekér elé négy-négy ló volt fogva, s mind a húsz szekér színig meg volt rakva vassal. Könyörögnek a fuvaros emberek: – Az isten áldja meg kigyelmeteket, segíjjenek, húzzuk ki ezeket a szekereket valahogy! Mondja Fadöntő: – Mi jó szívvel, ha aztán annyi vasat adtok nekünk, amennyit elbírnunk. Hogyne ígérték volna meg a fuvarosok, megígérték jó szívvel. Beleáll a három ember a süppedékbe, s mintha csak olyan játékszekerek meg játék lovak lettek volna, magukra szedték mind, amennyi volt, s vitték a szekereket lovasul, vasastul, mindenestül. Hej, megijedtek a szegény fuvarosok, elkezdettek könyörögni, hogy legalább a szekereket s a lovakat adják vissza, nem bánják, a vasat vigyék isten hírével. Megsajnálta Fadöntő az embereket, visszaadta szekerüket, lovukat, csak éppen három szekér vasat vittek el, mert hát arra még szükségük lehet. Amint továbbhaladtak, mondja Fadöntő Vasgyúrónak: – No, Vasgyúró, csinálj két csépet s egy fejszét, mert erre még szükségünk lehet. Egy szempillantás nem telt belé, ami vas volt, összegyúrta Vasgyúró, s megvolt a két csép meg a fejsze. Bemennek egy faluba, s hát ott egy földesúrnak annyi búzája van, hogy ezer cséplő izzadhatott volna egy esztendeig, s mégsem tudta volna kicsépelni. Bemegy Fadöntő a társaival a földesúrhoz, s mondja, hogy ők hárman azt a rengeteg sok búzát reggelig mind kicsépelik, ha jól megfizeti. Nagyot kacag a földesúr, s mondja: – No, hát csak eredjtek, csépeljétek ki, s ha reggelig, ami búzám van, mind kicsépelitek, elvihetitek mind egy szemig. Még a csűröket is nektek adom, azt is elvihetitek. Kimennek a csűrökertbe, egy szempillantásra szertehányják az asztagokat,

neki a vascsépekkel, s még nem is pitymallott, ami búza volt, mind egy szemig kicsépezték. Azzal föl mérték a búzát, s mikor a földesúr fölkel, nem volt sem csűr, sem búza, elvittek mindent. Szörnyű haragra lobbant a földesúr, utánuk eresztette a legvadabb bikáit, de mikor a bikák utolérték, megfordult Fadöntő, s a fejszéjével mind egy szálíg agyonverte. Továbbmentek szép csöndesen, s addig mentek, mendegéltek, míg egyszer a király városába értek. Hát ez a város gyászfeketébe volt borítva, gyászfekete posztó volt húzva még az utcákra is, a kerítésekre is. Kérde Fadöntő egy embertől: – Mért gyászol ez a város, atyafi? Mondja az ember: – Azért gyászol, mert a királynak három gyönyörűséges szép leányát elrabolták, s senki lélek nem tudja, hogy hová, merre vitték. Gondolja magában Fadöntő: hiszen majd visszahozom én azokat a lányokat, ha a föld alá vitték is. Ment egyenesen a királyhoz, mentek oda a társai is. Ott elmondja Fadöntő, hogy ő visszahozza a három királykisasszonyt, s nem is kíván azért semmi jutalmat, csak adjon neki a király ötven ökröt, ötven kocsi kenderet, s ötven kocsi kását. Hiszen adott a király jó szívvel mindent, odaadta volna minden kincsét, csak a leányait visszahozzák. Kiválogatták a legszebb ötven ökröt, megraktak ötven szekeret kenderrel, ötvenet kásával, s azzal kimentek az erdőbe, s ott egy tisztáson letelepedtek. Az első nap Fadöntő s Hegyforgató elment be az erdőbe, hogy egy kicsit széjjel nézzenek, s otthagyták Vasgyúrót, hogy őrizze a szállásukat, s főzzön, mire visszakerülnek, jó vacsorát. Nagy tüzet rak Vasgyúró, a tűz fölé egy rengeteg nagy kandért, a kandérba egy szekér kását, a kása közé egy ökröknek a húsát s minden csontjából bontját. Főzi, kavargatja, s mikor éppen leveszi a tűzről a kandért, odajön egy szetemnyi kis emberke, de olyan kicsi, hogy a szakállától nem látszott, bele volt abba csongolyodva, s mondja Vasgyúrónak: – Hé, bátya, adjon nekem abból a kásából! Mondja Vasgyúró: – Ebből nem

eszél, öcsém. – Nem-e? Eszem én mindjárt, mégpedig a hátadról. Azzal a kicsi emberke megragadta Vasgyúrót, földhöz vágta, hogy csak úgy megnyekkent belé, hasra fektette, a forró kását a hátára kitálalta, s mind egy falásig megette. Mire Fadöntő s Hegyforgató visszakerült, a kicsi emberke eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Egy falás nem sok, annyi vacsora sem volt, de Vasgyúró szégyellette megmondani, hogy mi történt vele. Másnap Hegyforgatót hagyták otthon, de ez éppen úgy járt, mint Vasgyúró. Hanem a kicsi emberkéről ő is hallgatott. – No, látom – mondotta Fadöntő –, hogy még vacsorát sem tudtok főzni. Ma én maradok itthon, menjetek el ti. Otthon maradt Fadöntő, s hát amikor a kását éppen el akarja venni a tűzről, jó a kicsi emberke, belesongolyodva a szakállába. Köszöntötte nagy hetykén Fadöntőt: – Isten jó nap, Fadöntő, adsz-e kását?! – Nem én, nincsen tálam. – Nem baj, eszem a hátadról. – Az enyémről-e, te emberizink? Azzal megfogta a kicsi emberkét, kicsongolyította a rettentő nagy szakállából, lefektette egy csutakra, vett egy szeget, elő a fejszét, s a kicsi ember nagy szakállát a csutakhoz szegezte. Abban a pillanatban leszáll egy madár a levegőégből, olyan sebesen, mint egy nyílvesző, aztán mintha intene Fadöntőnek, s szép csöndesen elkezd szárnyalni előtte, repül, repül elébb-elébb, Fadöntő utána, s egyszerre csak eltűnik a madár a földön, egy nagy fekete lyukban. Gondolkozik Fadöntő, vajon menjen-e utána? Bizonyosan az alvilágba megy ez a madár, arrafelé lesznek a királykisasszonyok. Mégis meggondolkozik, visszamegy a szállásra, s hát, halljatok ide, nincs ott a kicsi emberke, csak a szakállá; azt ott hagyta, ő maga pedig eltűnt. Hazajönnek a társai is, mondja nekik, hogy mi történt. Egyszeriben elegyezik, hogy abból az ötven szekér kenderből kötelet fonnak, Fadöntőt azon leeresztik az alvilágba. Hegyforgató s Vasgyúró ott marad a lyuk szélén, s várnak, amíg alul Fadöntő meg nem rándítja a kötelet, akkor aztán

húzzák fel. Megfonják a kötelet nagy hirtelenséggel, leeresztik Fadöntöt. Hét nap s hét éjjel folyton eresztették, akkor ért földet a talpa. Hát, kit látnak szemei! Ott vánszorog nagy erőtllenül a kicsi emberke, a szakálla nélkül. – No, te Fadöntő – mondja a kicsi emberke –, odafel hagyám a szakállamat s a szakállammal az erőmet is. De tudom, hogy miben jársz, s ha meghagyod árva életemet, megmutatom, hol van a három királykisasszony. Mert úgy tudd meg, hogy van nekem három bátyám, s azok rabolták el a királykisasszonyokat. Mennek ketten, s egy ezüstvár elé érnek. Ott a kicsi emberke dobbant egyet a lábával, erre mindjárt megáll a vár, bemennek, s hát csak Fadöntő elé ugrik egy hosszú szakállú törpe, s nagyot rikkant: – A királykisasszonyért jöttél, úgy-e? Na, ide jó helyre jöttél. S megragadja Fadöntöt. Hej, Fadöntő sem rest, nekihuzakodik a fejszével, s úgy kettévágta a törpe fejét, hogy még egy jajszót se mondott. Azzal bement a palotába. Ott ült a királykisasszony, éppen akkor hullatta könnyeit egy ezüstitálba. De bezzeg vége lett a sírásnak mindjárt, örült a királykisasszony, hogy nem találta helyét. Ezüstvesszejével megsuhintotta a palotát, s mindjárt ezüstszilva lett belőle. Azzal mentek az aranyvárhoz, ott lakott a középső királykisasszony. Aranyvárnak a gazdáját is megölte Fadöntő, s vitték azt is aranyalma képében. Onnét mentek a gyémántpalotához, abban lakott a legidősebb királykisasszony. Gyémántpalotának a gazdáját is megölte Fadöntő, s vitték a gyémántpalotát is, gyémántkörte képében. Mentek nagy örömmel a lik szájához, ott megrándította a kötelet Fadöntő, s szépen sorjában felhúzták a három királykisasszonyt. De mit gondoltok, mi történt? Az történt, hogy negyedszer nem eresztették le a kötelet. Ottmaradt szegény Fadöntő az alvilágban. Ment, mendegélt nagy búsan, majd megszakadt a szíve nagy bánatában. Mert hát szó, ami szó, tetszett neki a legkisebb királykisasszony. Megy, mendegél Fadöntő, azt sem tudja,

merre. Egyszer látja, hogy egy szörnyű nagy kígyó tekerődik fel egy fára, a fának a tetején sasfészek. Mindjárt tudta Fadöntő, hogy hová igyekszik a kígyó: a sasfiak éppen nyújtották a nyakukat, bizonyosan az anyjukat várták, s ím, jött az anyjuk helyett a kígyó. „Megállj, kígyó – mondja magában Fadöntő –, azokból a sasfiakból nem eszel!” Fölmászik nagy hirtelenséggel a fára, s kettéhasítja a kígyónak a fejét. Éppen abban a szempillantásban jött haza az öreg sas. – No, te legény – mondja a sas –, megmentetted a fiaim életét. Jótétel helyébe jót várj. Mit kívánsz? – Nem kívánok én egyebet, csak vígy fel engem innét a hazámba. Felül Fadöntő a sas hátára, s csak úgy zúgott-búgott a levegő, amint a sas nekivágott rettentő nagy szárnyával. De olyan sebesen repült, hogy Fadöntő a szemét sem merte kinyitani. Egyszer csak megszólal a sas: – Nyisd ki a szemedet, mit láatsz? Hát uram teremtőm, ott van Fadöntő éppen a király városa mellett. No, éppen jókor jött. Állt a lakodalom a király udvarában. Hegyforogtónak adta a legidősebb leányt, Vasgyúrónak a középsőt a király. De a kicsi királykisasszony, az nem akart férjhez menni, hiába esekedtek érte királyfiak, hercegek. Azt mondta, addig nem megy férjhez, amíg olyan ruhát nem hoznak neki, amilyent odalent viselt az ezüstpalotában. Hallja ezt Fadöntő, kimegy éjjel a mezőre, ott az ezüstvesszővel megsuhintja az ezüstszilvát, arany vesszővel az aranyalmát, gyémántvesszővel a gyémántkörtét, s volt reggelre három olyan palota, hogy csudájára járt az egész világ. Aztán bement az ezüstpalotába, ezüstpalotában a királykisasszony szobájába, a királykisasszony szobájában felnyitotta a szekrényt, kivette onnét a legszebb színezüst ruhát, s vitte egyenest a királykisasszonynak. – Itt a ruhád, szép királykisasszony. De bezzeg most nem kérette magát a királykisasszony. Mindjárt papot hívtak, összeadták Fadöntővel, s a király nagy örömeiben Fadöntőnek adta egész országát s királyságát. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.